

Oeverbos: groen en recreatie

Hans van Isselt, 26 september 2009

Het Oeverbos bevindt zich tussen het Bestemmingsplan Overamstel en het Groengebied Amstelland, en vormt de ontsluiting van het stedelijke gebied (over enkele jaren dus inclusief de 6000 nieuwe bewoners van Overamstel) en het Groengebied, dat voor natuur en recreatie van onschatbare betekenis is.

Ook het Oeverbos zelf heeft een hoge natuurwaarde (Groenstructuurplan). In en rond het Oeverbos leven zeldzame en door de Flora- en faunawet beschermde diersoorten als de ringslang, de hermelijn, de ruige dwergvleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis.

De natuurlijke omgeving van het Oeverbos wordt in zijn bestaan bedreigd door plannen om aldaar insteekhavens voor woonboten te creëren. Dit zou het definitieve einde betekenen van het enige bos langs de loop van de Amstel, inclusief de zich daar bevindende flora en fauna (waaronder beschermde diersoorten).

Een dergelijke dramatische ingreep zou slechts te rechtvaardigen zijn als er een zeer zwaarwegend algemeen belang mee werd gediend. Dat lijkt mij zeker niet het geval.

Relevant beleid

Uitvoeringsnotitie flora en fauna Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, van 8 april 2008

Milieubeleidsplan Oost-Watergraafsmeer 2008–2010, van 4 februari 2008

CountDown 2010 Declaration, ondertekend door Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer op 11 oktober 2006

Beheerplan Oeverbos Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, van 9 maart 2001

Groenstructuurplan Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, van 18 december 2000

Flora- en faunawet, van 14 juli 1998

De geschetste plannen zijn niet in overeenstemming met de lokale en nationale wet- en regelgeving op het gebied van groenvoorzieningen, flora en fauna. Daarin heeft ook het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer zich sterk uitgesproken voor behoud en stimulering van biodiversiteit. "Oost-Watergraafsmeer is een groen stadsdeel dat met ecologisch beheer een meer natuurlijk karakter wil krijgen en door stimuleringsmaatregelen diversiteit wil bevorderen." (citaat uit Milieubeleidsplan Oost-Watergraafsmeer)

Ik wil iedere politicus, van welke politieke partij ook, uitnodigen om zich op dit punt uit te spreken!

Samenvatting van het Groenstructuurplan Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (18 december 2000)

De tekst is *letterlijk* geciteerd uit het Groenstructuurplan; waar dit op een enkele plaats niet het geval is, staat dat aangegeven met “Noot Hvl”.

Visie en doelstellingen

Voor het stadsdeel Oost/Watergraafsmeer geldt dat het groen belangrijk is, onmisbaar zelfs. De Watergraafsmeer heeft een expliciet groen karakter, is bijna een tuinstad. In Oost is juist weinig groen, maar dat wordt wel uiterst intensief gebruikt. Met de Amstelscheg heeft het stadsdeel de schakel tussen stad en platteland in handen.

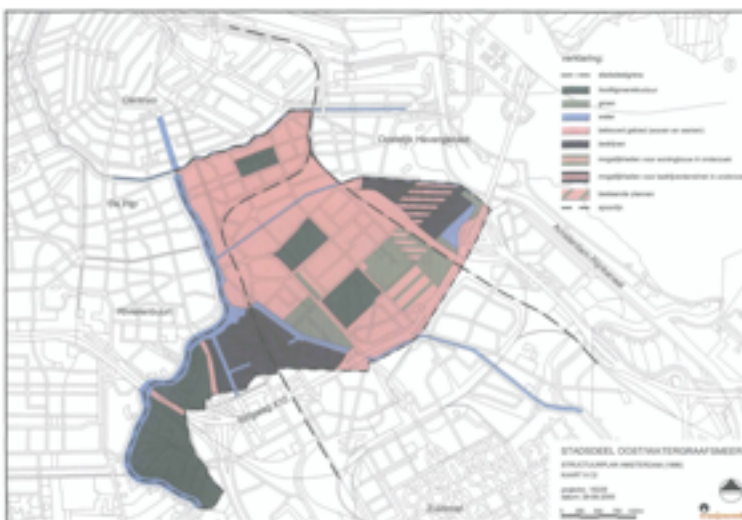
Het Groenstructuurplan (2000) gaat uit van de **visie gericht op het koesteren van waardevol groen en het ‘faceliften’ van minder gewaardeerd of minder gebruikt groen.**

De gehanteerde doelstellingen zijn:

- Het bereiken van een aaneensluitende ecologische groene en blauwe structuur, aansluitend op de omringende omgeving.
- Het realiseren van goede recreatieve verbindingen tussen de stad en de groene buitengebieden.
- Differentiatie en kwaliteitsverbetering van het groen.
- In de komende periode wil het stadsdeel beleid actualiseren door een nieuw Groenbeleidsplan Openbare Ruimte te maken.

De natuurstructuren

Het Oeverbos en volkstuintenpark Amstelglorie maken deel uit van de zgn. “hoofdgroenstructuur”.

Het Oeverbos wordt in het Groenstructuurplan van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (2000) aangemerkt als een gebied met belangrijke natuurwaarde (natuurwaarde “hoog”).

De groene elementen en gebieden waarvan gesteld kan worden dat ze op een niet-uitwisselbare plek liggen en een schakel vormen in het grotere ruimtelijke kader, vormen samen de groenstructuur van Watergraafsmeer. Er is vastgesteld dat het Oeverbos een hoge natuurwaarde heeft.

Figuur: gebieden met belangrijke natuurwaarde.

Figuur: Oeverbos en Amsteglorie hebben een “hoge” natuurwaarde.

Voortbordurend op de hoofdgroenstructuur, het ecolint en de groene scheggen, is het mogelijk in Oost/Watergraafsmeer een samenhangend ecologisch netwerk te realiseren. Dit ecologisch netwerk is van belang om de soortenrijkdom in het stedelijk gebied zo hoog mogelijk te houden en om de kenmerkende planten- en diersoorten een leefplek te bieden. Planten en dieren vormen een belangrijk onderdeel van de belevingswaarde van de groene elementen en lijnen.

Noot Hvl: de ondertekening door het Stadsdeel van de CountDown 2010 Declaration is in dit kader een belangrijke stap, die de intenties van het Stadsdeel met betrekking tot behoud en diversificatie van plant- en diersoorten onderstreept. Zie ook 4e paragraaf van “Uitvoeringsnotitie flora en fauna” hieronder.

Uitvoeringsnotitie flora en fauna Oost-Watergraafsmeer (8 april 2008)

te downloaden vanaf:

http://www.oost-watergraafsmeer.nl/afval_milieu_groen/groen/uitvoeringsnotitie

De tekst is *letterlijk* geciteerd uit de Uitvoeringsnotitie; waar dit op een enkele plaats niet het geval is, staat dat aangegeven met “Noot Hvl”.

Groen in Oost-Watergraafsmeer is een belangrijk thema. Dit is ook niet verwonderlijk gezien het vele groen in het stadsdeel. Zo zijn er verschillende waardevolle groene gebieden in het stadsdeel zoals bijvoorbeeld het Oosterpark, Park Frankendael, De Nieuwe Ooster, Science Park Amsterdam veenweidegebied, Volkstuinpark Amstelglorie en de Groene Staart **[waaronder begrepen het Oeverbos, noot Hvl]**. De aanwezigheid van deze verschillende groene gebieden en de wijze van beheer draagt bij aan de aanzienlijke hoeveelheid en verscheidenheid aan flora en fauna.

Het stadsdeel kent inmiddels verschillende kaderstellende nota's en plannen over de openbare ruimte. Het Groenstructuurplan beschrijft de belangrijkste groengebieden en groenstructuren in ons stadsdeel. In het Groenstructuurplan wordt de samenhang tussen de verschillende groengebieden beschreven en wordt aangegeven wat er beter kan of anders. Zo wordt ondermeer in het Groenstructuurplan aangegeven dat er een Soortbeheerplan moet worden opgesteld. Met de Uitvoeringsnotitie flora en fauna wordt daar aan voldaan.

CountDown 2010

De aanwezigheid van flora en fauna wordt door vele stadsdeelnemers erg gewaardeerd. Ons stadsdeel wil zich dan ook inzetten om verschillende bijzondere soorten flora en fauna die hier voorkomen, en de gebieden waarin deze soorten voorkomen, te behouden. Dit is ook noodzakelijk aangezien de biodiversiteit in Europa drastisch achteruitgaat. Zo is 42% van de Europese soorten zoogdieren bedreigd, 15% van de vogels, 45% van de vlinders, 30% van de amfibieën, 45% van de reptielen en 52% van de zoetwatervissen. Het stoppen van deze negatieve trend vereist de actieve betrokkenheid van een groot aantal actoren, zowel van internationale, nationale, regionale als ook lokale overheden. Wereldwijd en binnen Europa bestaat de ambitie om in het jaar 2010 de achteruitgang van biodiversiteit tot stilstand te brengen. Deze ambitie is vastgelegd tijdens verschillende EU conferenties.

Het stadsdeel heeft de Countdown 2010 Declaration, een communicatie-instrument dat aandacht vraagt voor de 2010-biodiversiteitsdoelstellingen, mede ondertekend.

CountDown 2010 is een communicatie-instrument dat aandacht vraagt voor de 2010 biodiversiteitsdoelstellingen, en acties stimuleert die tot doel hebben om het verlies aan biodiversiteit te stoppen.

We stimuleren flora en fauna in ons stadsdeel

Naast dit communicatieve instrument wil het stadsdeel ook een aantal concrete maatregelen nemen. Hiervoor zijn in deze nota ten aanzien van een aantal belangrijke flora- en faunasoorten stimuleringsmaatregelen opgenomen. Zodoende draagt ons stadsdeel zijn steentje bij om de achteruitgang van biodiversiteit tot stilstand te brengen. Een belangrijke stimuleringsmaatregel is de inzet van het stadsdeel voor het behoud van reeds bestaande groengebieden. Daarnaast gaat het stadsdeel actief nestkasten plaatsen voor vleermuizen en gaan we het plaatsen van nestkasten voor gierzwaluw en huismus bij

nieuwbouw en renovatieprojecten aanmoedigen, en wordt uitvoering gegeven door bijvoorbeeld het aanleggen van broeihopen voor ringslangen. Ook komt er meer informatie aan de burger, bijvoorbeeld ten aanzien van het niet voeren van duiven en ganzen en worden er in plaats van voederverbodsborden informatieborden geplaatst.

Hoe kunnen we flora en fauna versterken?

Flora- en faunabeheer in Oost-Watergraafsmeer is een belangrijk thema en zeker niet alleen wat betreft bestrijding van overlast. Kijk alleen maar eens naar het vele groen in ons stadsdeel. De verschillende waardevolle groene gebieden zoals bijvoorbeeld het Oosterpark, Park Frankendael, De Nieuwe Ooster, Science Park Amsterdam veenweidegebied, Volkstuinpark Amstelglorie, de Groene Staart de 49 hectare aan natuurlijk onderhouden bermen, dijken en oevers en de 17 hectare natuurlijke bosplantsoen. Daarnaast zijn er nog eens ruim 21.000 door het stadsdeel beheerde bomen, waarvan er circa 169 de 'stadsdeel' monumentale status hebben. De aanwezigheid van deze verschillende groene gebieden en de wijze van beheer draagt bij aan de aanzienlijke hoeveelheid en verscheidenheid aan flora en fauna. Al dit groen wordt door vele bewoners en bezoekers van dit stadsdeel zeer gewaardeerd. **Het stadsdeel wil dan ook, daar waar mogelijk, zo veel mogelijk flora en fauna stimuleren.**

We willen de volkstuinen in stand houden, omdat ze, net als de sportparken, goede mogelijkheden van recreëren geven in de naaste omgeving. Op stadsdeelniveau is behoefte aan volkstuinbeleid waar ook de problematiek van het lozen van sanitair afvalwater in meegenomen wordt. Het stadsdeel kan een ondersteunende rol spelen in de aanleg van riolering op een tuincomplex.

Informatie en communicatie

Tot slot wil het stadsdeel meer activiteiten organiseren om de waarde van ons groen onder de aandacht te brengen. Zowel in de media en op de website willen we meer informatie geven over natuurbeleving, excursies en recreatiemogelijkheden. En daarnaast willen we in onze parken meer evenementen (laten) organiseren die een relatie hebben met milieu en natuur.

Noot Hvl: met betrekking tot de [flora en fauna in het Oeverbos heb ik een aparte notitie opgesteld. Zie daarvoor de website DeAmstelVerandert.](#)

Thema geluid

Stille gebieden in Amsterdam worden in de komende jaren behouden en nieuwe plannen worden gerealiseerd.

Milieubeleidsplan Oost-Watergraafsmeer 2008–2010, van 4 februari 2008

De tekst is *letterlijk* geciteerd uit het Milieubeleidsplan; waar dit op een enkele plaats niet het geval is, staat dat aangegeven met “Noot Hvl”.

Groen

Oost-Watergraafsmeer is een groen stadsdeel dat met ecologisch beheer een meer natuurlijk karakter wil krijgen en door stimuleringsmaatregelen diversiteit wil bevorderen. De volkstuinten en sportparken spelen een belangrijke rol in de recreatie dicht bij huis.

Visie en doelstellingen stadsdeel Oost-Watergraafsmeer

In het programmakkoord 2006-2010 van het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer staat: “Wij willen een groener stadsdeel en hebben duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Dat stralen wij ook uit en maken dat zichtbaar door duurzaam inkopen, bouwen en beheer.” De visie en de doelstellingen van Oost-Watergraafsmeer zijn veelal afkomstig uit het Programmakkoord 2006-2010, Verbonden met de buurt, de Begroting 2008 of eerder vastgesteld (milieu)beleid. Wij willen een groener stadsdeel en hebben duurzaamheid hoog in het vaandel, zo vermeldt het programmakkoord.

Duurzaamheid is een sleutelwoord in de Programmabegroting 2008. Oost-Watergraafsmeer wil investeren voor de lange termijn. Duurzaamheid vatten we breed op. We streven naar een optimaal evenwicht tussen People, Planet en Profit. Waarbij People staat voor het maatschappelijke belang van mensen (ontwikkelen en participeren in de maatschappij), Planet voor de aarde en het leefmilieu en Profit voor het financiële profijt, voor ondernemerszin. Al de drie P's gelden voor het stadsdeel hier en nu, zowel voor later en elders in de wereld. [Noot Hvl: lees goed wat hier staat!!]

Groen is belangrijk voor een prettige woonomgeving en speelt een grote rol in de recreatie van bewoners. Oost-Watergraafsmeer is een groen stadsdeel en wil dat zo houden. Het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer wil groenbeleid ontwikkelen dat voorziet in gebieden die met ecologisch groenbeheer een meer natuurlijk karakter krijgen. We willen een **groener** stadsdeel waar **biodiversiteit** een uitgangspunt is (doelstelling Countdown 2010) en waar ondergronds parkeren zo mogelijk meer ruimte geeft op straat voor spelen, groen of bomen.

Noot Hvl: Ook de centrale stad heeft natuurlijk een milieubeleidsplan opgesteld. Daaruit wordt hier het thema Groen geciteerd:

Thema Groen in Milieubeleidsplan Amsterdam 2007-2010

Amsterdam heeft een tekort aan recreatief groen als de vraag en het aanbod ervan worden vergeleken. De herziening van de Wet ruimtelijke ordening leidt er toe dat het streekplan en het structuurplan worden vervangen door een regionale structuurvisie. Groenbeheer is belangrijk voor het in stand houden van de kwaliteit van het groen én om het gebruik van groen te bevorderen. Onvoldoende beheer maakt de kans op verwaarlozing en uiteindelijk functieverandering groter. De mogelijkheden van groen in de stad kan beter worden benut. Zo zou op meer plekken in de stad groen kunnen worden gecombineerd met speelmogelijkheden voor kinderen.

Visie en doelstellingen Amsterdam

Hoogwaardig en afwisselend groen met een ecologische en educatieve waarde draagt bij aan een attractieve stad en regio met een internationale concurrentiepositie: Amsterdam Topstad. Alle investeringen in groen en het beheer van groen in Amsterdam en in de directe omgeving zijn gericht op de visie voor groen: met hoogwaardig en afwisselend groen met een ecologische en educatieve waarde een bijdrage leveren aan een attractieve stad en regio met een internationale concurrentiepositie.

De nabijheid van grote groene aantrekkelijke landschappen is en blijft een kwaliteit van Amsterdam. De scheggen blijven daarbij belangrijk, omdat deze groengebieden ver de stad in reiken en het groen dichtbij brengen. De inrichting en het gebruik van de scheggen is aantrekkelijker en ook de bereikbaarheid van de scheggen vanuit de stad is verbeterd. Iedere inwoner van Amsterdam kan binnen tien minuten fietsen het regionale groen bereiken.

Beheerplan Oeverbos (9 maart 2001)

Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer gaf aan Hogeschool Larenstein de opdracht om voor het Oeverbos een ecologisch beheerplan te schrijven, waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijkheden voor recreatie.

[Citaat:] “Het Oeverbos maakt volgens het Groenstructuurplan deel uit van de hoofdgroenstructuur en ligt binnen de zone van één van de ‘groene scheggen’, die de overgang tussen stad en ommeland vormen. Bij deze overgang moet men denken aan een ecologische inrichting, gecombineerd met enig recreatief gebruik.”

Conclusies uit het Beheerplan

“Het Oeverbos kan zeer zeker op een ecologische wijze beheerd worden en er is voldoende ruimte om nieuwe voorzieningen aan te brengen, zoals een plas of drasberm ter hoogte van de waterloop bij de volkstuinen. De maatregelen die er voor ecologisch beheer uitgevoerd gaan worden, zullen ook voor de recreatie alsmede de openheid in het gebied een positief effect hebben.”

“Er is besloten om geen grote ingrepen in het bos te laten plaatsvinden, omdat hierdoor het karakteristieke karakter van het bos zou worden aangetast en dit in het kader van ecologisch beheer helemaal niet noodzakelijk is. Door op een verantwoorde wijze te beheren en plaatselijk nieuwe situaties te creëren kan het Oeverbos in de toekomst een omgeving worden die voor zowel mens als dier prettig is om in te verblijven.”

“Het wordt aanbevolen om de ecologische knelpunten ter hoogte van de Rozenoordbrug en de Utrechtse Brug aan te pakken, waardoor het gebied minder geïsoleerd komt te liggen. [...] voordeel is dat de aansluiting op het ecolint hierdoor wordt verbeterd. Hierdoor zal de gehele groenstructuur binnen de gemeente worden versterkt. De waarde van het aanwezige groen in en zeker ook rondom Amsterdam wordt hierdoor sterk vergroot.”

Recreatie

De Groene Staart is een kerngebied voor recreatie in Oost-Watergraafsmeer.

Het belang van deze functie zal verder toenemen na de realisatie van Overamstel, waar (aan de noordoostgrens van de Groene staart) een woongebied met 4000 woningen zal verrijzen.

Verruiming van recreatiemogelijkheden in het noordelijk deel van de Groene Staart (speelweide, geitenboerderij, Oeverbos, volkstuintenpark Amstelglorie) dient daarom een hogere prioriteit te krijgen.

Hiertoe zijn in het Groenstructuurplan en door deelnemers op de website al vele concrete ideeën aangedragen: verbeteren van de openbare toegankelijkheid van het Oeverbos en van Amstelglorie; plaatsen van informatieborden aan noord- en zuidzijde van het Oeverbos; aanleggen van één of meer open plekken in het Oeverbos; aanleggen van paden in het Oeverbos; uitbreiding van de geitenboerderij tot kinderboerderij; plaatsing van rek- en strektoestellen voor joggers; creëren van meer zitplekken op de speel- en picknickweide; plaatsing van kinderspeeltuigen op de weide; enz.

Samenvatting en conclusies

Het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft uitgesproken ambities ten aanzien van de groenstructuur. Deze zijn verankerd in enkele beleidsdocumenten:

- Uitvoeringsnotitie flora en fauna Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (8 april 2008)
- Milieubeleidsplan Oost-Watergraafsmeer 2008–2010 (4 februari 2008)
- Countdown 2010 Declaration, ondertekend door Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (11 oktober 2006)
- Groenstructuurplan Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (18 december 2000)

Daarin geformuleerde hoofdpunten van beleid zijn:

- 1 De doelstellingen van Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer m.b.t. groenstructuur, t.w.:
 - Het bereiken van een aaneensluitende ecologische groene en blauwe structuur, aansluitend op de omringende omgeving.
 - Het realiseren van goede recreatieve verbindingen tussen de stad en de groene buitengebieden.
 - Differentiatie en kwaliteitsverbetering van het groen.
 - In de komende periode wil het stadsdeel beleid actualiseren door een nieuw Groenbeleidsplan Openbare Ruimte te maken.
- 2 Met ondertekening van de Countdown 2010 Declaration bevestigt Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer de ambitie om in de periode tot 2010 de achteruitgang van de biodiversiteit tot stilstand te brengen.
- 3 Het stadsdeel wil daar waar mogelijk zo veel mogelijk flora en fauna stimuleren.
- 4 Stille gebieden in Amsterdam worden in de komende jaren behouden en nieuwe plannen worden gerealiseerd.
- 5 Het Oeverbos/de Groene Staart is aangemerkt als een gebied met een hoge natuurwaarde.
- 6 Het Oeverbos is een kerngebied voor recreatie. Deze functie zal verder toenemen na realisatie van Overamstel/Amstelkwartier.
- 7 Het stadsdeel wil de volkstuinen in stand houden.
- 8 **De plannen m.b.t. insteekhavens in het Oeverbos (schets van Yttje Feddes) staan haaks op het beleid van het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer ten aanzien van de groenstructuur in het stadsdeel.**
- 9 **Ook zijn ze strijdig met het commitment van het Stadsdeel ten aanzien van de bescherming en stimulering van biodiversiteit, "hier en nu, zowel voor later en elders in de wereld".**